

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Szerkesztőség: Főiskola.

Kiadóhivatal: Főiskola.

Megjelenik havonként kétszer.

Felelős szerkesztő:
SZARKA LAJOS.

Főmunkatárs:
MILOTAY ISTVÁN.

Kiadóhivatali főnök:
NAGY MIHÁLY.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 korona.

Fél évre 2 „

Egyetemi és akadémiái polgároknak, önképző-
köröknek:

Egész évre 3 korona.

Egyes szám ára: 20 fillér.

A debreceni ifjúsághoz.

Debreceni ifjúság olvasd el az alább következő sorokat, ha van rá időd és úgy gondold, hogy e lapok hasábjairól mindig az igazi meggyőződés, az ifjúság eszményei iránti rajongó szeretet és a hozzájuk való nemes és törhetetlen ragaszkodás nyilatkozatai szólottak hozzád.

Tudjuk, hogy talán alkalmatlan időben fordulunk hozzád debreceni ifjúság, mert elmédet más és rád nézve jelentősebbnek látszó dolgok tartják lekötve: az előtted álló és rád várakozó szabad napoknak örömei. Ilyenkor a jelen élvezetére készülve alkalmatlan dolog a mögöttünk álló mult komoly tanulságaira és példáira figyelmeztetni, vagy arra kérni benneteket, hogy olvassátok el ezeket a sorokat, melyek egyszersmind a jövődnek is szólanak. Bennünket azonban, kik e helyről az esztendő folyamán mindig a ti igazságaitokért, a ti jogaitokért és törekvéseiteknek érdekében szállottunk harcba, — a lelkiismeret és kötelességérzet kényszerít rá, hogy ez utolsó alkalommal is a ti jó voltotokat tartva szem előtt, eddigi szokásunk szerint figyelmeztessünk, kérjünk és bátorítsunk benneteket.

Mi, a kik egész esztendőben úgy vigyáztunk érdekeitekre, jó hírvevetekekre, mint az őrtálló katonának vigyáznak a sokszor elszunyadó táborra, — megszoktuk a tisztán és ébren látást minden viszonyok között. Mindig harcba, vagy a harcra készen állva megismertük a bajokat, amik törekvéseiteket veszélylyel fenyegetik és a viszonyok sokfélesége közt megismertük magunkat és fogatkozásainkat is esetleges erényeinkkel együtt s így ismerünk benneteket is, akik közül valók vagyunk.

Ez ad nekünk jogot, hogy kérve kérjünk debreceni ifjúság: vigyázz és légy hű a hagyományokhoz, melyeket szívedben mindedig féltve megőriztél. Légy erős az önérdek nélküli munkának megbecsülésében s a megalkuvást nem ismerő lelki

önállóságához való ragaszkodásodban. — Ne higgy azoknak, akik, miután erőszakkal semmire sem mehettek veled, a hizelgésnek és szemfényvesztésnek útlatos eszközeivel próbálkoznak meg, hogy *olyan célok szolgájává tegyenek, melyek jogosultság nélküli beteges ambícióknak s képességek nélküli sokat akarásnak rögeszméivé lettek ez esztendőnek folyamán.* — Ne a bái éjszakáknak rózsaszínű ködén keresztül nézzed hivatásodat, — hanem a lelket küzdelemre pezsdítő és acélosító fáradságokat keresd, mert nagy harcok várnak rád az életben, a jövődön, melyek a tudást, lelki függetlenséget és erőt, nem pedig a símaságot és hajlongást jutalmazták. Sohase téveszd szemed elől közel fekvő és egyéni érdekek szolgálatával a nagy, az igazi ideálokat debreceni ifjúság.

Bár szükségtelenek volnának ezek a sorok, melyek lelkünk mélyéből fakadnak fel és utat keresnek a szívetekhez. De a mögöttünk álló év eseményei az ellenkezőről szolgálnak tanubizonyságokul. Sokszor megingottál, sokszor hűtlen voltál debreceni ifjúság az igaz ügyeknek, igaz törekvéseknek küzdelmeiben és sokszor magukra hagytad azokat, akik szívük vérével, lelküknek kétségbeesett kitarásával szállottak szembe mindennel és mindenkivel, aki elnyomni és megsemmisíteni akarta volna a gondolkozáshoz és függetlenséghez való jogaidat. A jelek azt mutatják, hogy a kísérletek jövődöre ismét megújulnak.

Olvasd el azért e sorokat debreceni ifjúság s ha utánuk is nyugodt lesz a lelkiismereted, mi fel-emelt homlokkal és büszkén búcsúzunk tőled, mert munkánk nem volt hiábavaló.

1903 június 25.

Milotay István.

Miért?

*Mért vagy durcás ha mondom, hogy szeretlek
Miért rázod hitetlen szép fejed?
S ha keresem napsugarát szemednek,
Le mért veszed rólam tekinteted?*

*S ha kis kezed pihentetem kezemben
Mért nem hagyod ottan nyugodni azt;
Ha azt hiszed, hogy tél van a szívedben,
Mért üződ el az ébredő tavaszt?*

*S csókot ha kérek, mért fordulsz el tőlem?
Kötényedbe mért rejtéd arcodat?
Mért mondod azt, hogy mit gondol felőlem
Ki vakmerőn így kéri csókomat?*

*Oh én tudom, hogy mindez tettetés csak!
Ne vigyázná csak ránk így a világ:
Elolvadnál mint nyárhőben a jégcsap,
Ölembe hullnál mint letört virág.*

Baja Mihály.

A Pelesőc meséje.

Ott az én szülőföldem vidékén, a hol a vég-nélkülinek tetsző nagy alföldet először szántja fel és zavarja meg egyhanguságában az óriás Kárpátok koszorúja, ott, hol az ember már nem »alföldi« de nem is »felvidéki« még: az ős poezis örök lángja hatalmas sugárokkal ég, — ott a hol legjobb helyén is van az, ott a hol az önkéntelen fakad és mégis csak legszebb: — a nép szívében. Annak a vidéknek minden örege egy-egy jobb időket látott s azt most is mindig visszakívánó tipikus alakja a magyar fajnak, úgy a haza, mint a szabadság és mint a hátán jót, rosszat egyaránt elhordó anyaföldnek szeretetében is. S aztán, ha valamelyik öreg, a kinek bizony itt a földön nincs már egyéb dolga, mint amúgy is rövid életét egy pár nappal, héttel foltoztatni, — rá kezd beszélni, — Istenem be sok szép, be sok szép csodás dolgot mesél el remegő ajaka . . . orcájának mély redői merészen simulnak el . . . a vén ember fiatalon áll előttünk, megfiatalítja a hév, az a tűz, amivel történetét, meséjét előadja s hétköznapiakon már csak sirásra alkalmas szembe tulvilági fény lopózkodik . . . majd hanyatlik az indulat, a tűz s aztán az öreg mesélőnek szeme könybe lábbad s nem is szól aztán többet, csak még ennyit: »Bizony gyermekeim! az én időmben«, de hát mit is tudtok ti ahhoz?!

Gyermekségem első emlékei ide, szülőföldemhez kötnek, itt hallottam az anyai szót, itt a madár

dal első hangjait s bizony nagyon kicsiny hátra-mozdítója voltam én mindenkinek, mikor az ilyes mondák és mesék az én lelkemet is elvarázsolták. Nem is tudom jóformán, mit éreztem e meséket hallva, de nemcsak a gyermekes kíváncsiság vitt, hanem valami különös érzés. Akkor nem értettem; most már tudom: az az öreg ember nemcsak szerelmes dolgokat mesélt, hanem fegyver, harc, csata, honfi erény . . . honszerelemről is.

Még most is jól emlékszem. Az öreg kiszolgált nemzetőr, mindnyájunk közös »őreg Péter bácsija« beletemetette csontos vén kezét hajamba, majd térdére ültetett s elkezdte mondani az én gyermek eszemnek — legszebb meséjét, s ha most rágon-dolok erre a naiv mesére s gondolkozom felette, mindjárt ott látom benne mindazt, ami csak emberi életet mozgat, mindazt, ami ezt az életet kedvessé teszi s amit e szóval szoktunk kifejezni: szerelem!

De hát beszéljen a mese.

Mikor még a mi édes hazánk ekkora nagy átalakuláson nem ment keresztül, s mikor a magyar nemes büszkén húzta ki hüvelyéből még dédapjától örökölt ősi fringiját, — mondom, abban a világban, aminek mai nap csak ennyi jelzője van: régi jó világ, Szirmay Domokos volt mifelénk a földes úr. Ősi kuriáján vendég vendégnek adta a kilincset, bizony aki egyszer behajtott portájára, annak a kocsijából szépen kiszedték a kerekeket, s a vendég addig maradt, ameddig a házi gazda jónak látta, akár tetszett, akár sem. Mikor aztán Szirmay Domokosnak jurátus fia is haza került Pestről és a fiatal Szirmay is falusi életnek látott, — női társaság is sűrűn kereste fel a jólelkű Róza nénit, s aztán mikor a vidám kedvű lányok, asszonyok melegen érdeklődtek Róza néni *egészsége* után, Róza néni csak mosolygott s maliciózan jegyezte meg: — Kiment a lelkem vadászni.

Persze aztán dévaj kacagással bizonyígtatták a fiatalok, hogy ők nem Ákost kérdik ám. Pedig azért mégis csak Róza néninek volt igaza, mert ha a magyar asszonytól egészsége után érdeklődnek, akkor egyúttal érdeklődnek mindene iránt, már pedig Ákos az anyjának — a mint gyakran is mondá — mindene volt.

Szirmay Ákos pedig bizony nem a vadak kedvéért ment minden nap a Pelesőcre vadászni, hanem sokkal inkább másért. És bizony az a hórihorgas teljesen erdővel fedett Pelesőc, de még jobban mondva a pelesőci erdőkerülői lak sok édes percnak, órának lett színhelye. Hej az a vén ház sokszor

hallotta a szerelmesek suttogását, ábrándos sohaját. Ugyanaz a vén kerülői ház elégszer hallotta a lány tiltakozó szavát és elégszer hallotta az Ákos tüzes beszédjét is, amely majd egy-egy csókba fult, majd pedig kérő, rimázkodó vala.

— Juliám! Édesem! — — —

— Nem! nem lehet — — — Hát a földesúr?!

— Apám beleegyezik, ha én akarom! — — —

— Nem Ákos nem! . . . Én nem vagyok úri dáma . . . az én kezem munkához szokott . . . A maga szive választotta ott kell, hogy a nagy dámák közt legyen . . . Hagyjon engemet . . . igaz, talán a szívem hasad meg . . . de neked nem szabad magadról megfélemedezni. Mondd, mit szólna az a haragosan néző öreg apád, a kinek képe ott a falon függ . . . s a kinek vitézsége, fegyvere tette először híressé a Szirmay nevet . . . S mit mondana a világ?! — — —

A lány elhalgatott . . . el a férfi is . . . majd később, mintha maga-magával beszélne, alig érthetően mondá: »Mit mondana a világ?!«

— No jó Julia, majd meglátjuk azt is. De most figyelj jól szavaimra. Tudod, hogy atyám erőnek erejével házasítani akar, mához nyolc napra van kitűzve esküvőm. Azt jól tudod, hogy apám-
anyám erőltet, de azt is tudod, hogy én soha mást el nem veszek, vagy élet veled, vagy . . .

Nem mondhatta tovább, a lány gyorsan ajkára tette kezét s nem engedte, hogy azt a másik szót is kimondhassa.

A lány szemében köny csillogott . . . a következő percben már tudták a szerelmesek, hogy mit fognak cselekedni.

Tehát 8 nap. Rövid 24 órás napok. A végtelenben semmi s a kétségek között örökkévalóság.

Az ég már szürkülni kezdett, a nap már leszállt. Ákos vállára dobta fegyverét s csendesen ballagott hazafelé. A vén Pelesőc 100-ados fái rejtelmesen susogtak . . . hja nagy titkok tudói lettek ma ők . . .

. . . És ezek a vén fák jól megőrzik a titkokat, azok ugyan nem adják tovább senki ember fiának, ha még olyan sokat hallanak és tudnak is.

Szerelmes embernek titokzatos erdőket járni, hallgatni a lombok érthetlen méla szavát: csak rosszabb, mert a helyett, hogy megnyugtatóna a magány, még inkább növekedni fog szívében a féke-vesztett indulat.

Ákos izgatottan tért haza. Lelke tele volt keserűséggel. Borzadálylál gondolt arra az eshető-

ségre, ha csakugyan Julia szava teljesedne, ha nem tudná atyját tervének megnyerni. — Ő talán már nem volt annyira eltelve avval a régi felfogással, a mi atyját uralta s amiért atyja hallani sem akart fia szerelméről, a mely nem méltó a névhez, a ranghoz s az ősokhöz egyaránt, mintha bizony az a farkas-bőr kacagányos dédapa sokat gondolt volna az ő utódjaival.

— De a név? — — —

— Úgy is Szirmay leszek!

— S a rang?

— Feleségem osztozik rangomon!

— S a vagyon? — — —

— Mit?! Hogy én a feleségem pénzén éljek, hogy bár merre essék tekintetem a saját házamban, tudjam és lássam, hogy ez is, az is, minden a másé. hogy engem csak megtűrnek itt, nem atyám! ezt nem . . . de meg különben én utánad gazdag vagyok — — —!

— Csak voltál fiam! A birtok javarésze régen a másé s az ősi kuria is idestova dobra kerül már, s bizony a mit én rád hagyok, az fiam alig több a névnél, meg ennél a pár rozsdás fegyvernél, de ezt aztán jól megbecsüld, azzal még valamelyik ős apád övezte fel magát.

Az öreg elhallgatott . . . Ákos belátta, hogy apjával nem boldogul, egyszerűen kijelentette, hogy most már ép azért, mert szegény, mert nincs semmije — szívével szabadon rendelkezhetik. S a név?! . . .

— Elég erős még a két karom! . . .

Az öreg Szirmay most már tisztán látta a dolgokat. Tudta, hogy Ákos elveszi a lányt, a ki szeret, bizik magában, nem hat rá semmi, se név . . . se rang . . . se vagyon. Már nem lebeszélni igyekezett, hanem meghiusítani szándékait.

— Küzdök vele! . . . úgy a hogy lehet! A szép szóra nem halgat?! . . . Mindegy! . . . meghiusítom szándékait . . . vagy így . . . vagy úgy . . . nem riadok vissza a legnemtelenebb eszköztől sem . . . De mit tegyek, mit tegyek?! — — — Ah! önts lúgot a gyöngyvirágra, elszárad az magától . . .

Ott fent pedig a Pelesőc oldalán álló kerülői lakban egy szép barna lány számolgotja a napokat s fekete bogár szeméből sürjen hullanak könnyei. A bánat vagy öröm könnyei azok? Vaj ki tudja azt?! — — —

Julia Ákost 8 nap óta nem látta már. De ma itt kell lennie! Megigérte! El fog jönni, el — biz-

tatja magát a leány, — el fog jönni egész biztosan. Már hall is lépteket . . . már a közelgő alakot is mindjárt felismeri . . .

Nem Ákos jött. Valami kóbor árva lelket hozott erre útja, ide az erdőbe gombázni. Hajlott kora koldusnak látszott. Julia megszólítja:

— Jónapot bátyám.

— Neked is galambom.

— Honnan jön bátyám?

— Haj lelkem, innen jövök a Szirmay uraság portájáról, talán nem is tudod lelkem, nagy ünnep van ma ott: a fiatal Szirmay úr lakadalma . . .

— Lakadalma?! — — —

— Az bizony! S aztán milyen fényes, bizony a szegénynek kenyere sincs, de azok az urak — — Ép most folyik a nagy mulatság javában, a boldog vőlegény most rakja a táncot legjobban . . .

— Boldog vőlegény?! . . .

— Meghiszem azt! De hát lelkem nem is csoda. Szép egy személy ám a menyasszony, csupa selyem, csupa bársony. Jaj lelkem, oda menj el, ha szépet akarsz látni. Dehogy ment, dehogy ment szegény lány, csak befordult a házba s azt se mondta a koldusnak: adjon Isten!

Julia álmatlanul töltötte az éjszakát. Úgy jóval éjfél után kiment a házból. Szétnézett. Még teli volt az ég sűrű csillaggal s majd útját a Pelesőc legmagasabb sziklájának vette. Lenézett a tátongó mélységbe . . . egy pár perc még . . . a lány megcsalatva érzi magát s a következő borzalmas pillanatban a mélységben talált örök — boldogságot.

. . . Azok a könyvek mégis csak a bánat könyvei voltak . . .!

Alig szürkült a reggel, mikor egy fiatal ember a pelesőci vágásban szíven lőtte magát . . . mikor megtalálták, már alig volt benne élet, egyetlen szava, mit halkan ismételtetett . . . Julia . . . Julia . . .

* * *

Az öreg mesemondó nagyot lélegzett.

— Mondja még tovább! kéri a gyerekek.

— Eddig van! Nincs tovább!

— De Péter bácsi, ki volt az a vén gombázó koldus?

— Az gyerekek?! — Szirmay Domokos, a földesúr!

Nagy Mihály.

Beszámoló.

Az Irodalmi Társaságnak ez évben két nagy nehézséggel kellett megküzdenie. Az egyik általános: a felsőbb tanuló ifjúság érzéketlensége és közönyössége az irodalom iránt. Látjuk más főiskolákban, mennyi fáradságba kerül ott egy-egy irodalmi kör fönntartása. Hiszen Kolozsváron a legelső gyűlésen is alig tízen jelentek meg.

A másik nehézség ez év szomorú ifjúsági eseményeiben rejlik. Olyan egyének kerültek fölszínre akiknek főtörekvésük volt: az ifjúságot elemeire bontani szét. Ez erőszakos előre törtetés egy szirtfalba ütközött bele. *Ez volt az Irodalmi Társaság.*

Látjuk tehát, hogy midőn lelkesen vettük kezünkbe a fehér lobogót, az eszményeknek, a szépnek és nemesnek lobogóját, hogy köré gyűjtsük az egész ifjúságot, hogy az ős közönyösséget megtörjük és fönséges magyar irodalmunk ismertetésével, a hazaszeretet ápolásával nemesítsük meg mindannyiójunknak a lelkét: akkor ezt a fehér lobogót, csatazászlóval kellett fölcserélnünk, hogy az ideálokat megvédelmezzük.

Egy kezünkben kardnak kellett lennie s csak így munkálkodhattunk az építő kanállal.

Természetesen a sokszor elkeseredett szenvedélyes küzdelemben, habár céljaink munkálását egy pillanatra sem hagytuk abba, mégis annyi eredményt, mint az általunk kitűzött fehér béke-lobogó alatt terveztünk, nem érthettünk el.

Mindegy. Az »Irodalmi Társaság« ha egyebet nem tett volna is, megfelelt volna feladatának az által is, hogy nem engedte szétrombolni a debreceni ifjúság régi hagyományait. *A nemes eszménység, az önzés nélküli önfeláldozás a közcélokért, a lelki függetlenség és a forró hazaszeretet:* ezek a mult hagyományai.

Ám ha visszatekintünk ez évi munkásságunkra, büszke önérzettel kiálthatjuk, hogy az elénk meredő kettős akadály dacára is képesek voltunk céljainknak megfelelni. Az Irodalmi Társaság, melynek eredete a nagy Csokonai korára nyúlik vissza, ezt az esztendő-t mindig legjobb évei közé fogja számitani.

Gyűléseinken képeztük magunkat. Idealismus, lelkesedés volt köztünk. És hazaszeretet. A működéseknél *mintegy fele* nagy Rákóczi Fejedelmünk és az ő halhatatlan kurucainak volt Meg szentelve.

emlékeztünk róluk szavalatokkal, beszédekkel, tanulmányokkal és költeményekkel. Felöleltük ennek a kornak irodalmát, történetét, sőt katonai irodalmát is. Mindezeknek csak betetőzője volt, fényes sikerrel rendezett nagy szabású *Rákóczi-estélyünk*.

De a társaság külső működése sem volt az ifjúsághoz méltatlan. A *Rákóczi ünnepen* kívül, megünnepeltük *augusztus 2-ikát, október 6-ikát*. Ünnepet rendeztünk *Csokonai* emlékének. *Március 15-ikén* pedig elmentünk a néphez és vele együtt lelkesedtünk a magyar függetlenségért és szabadságért *három* ünnepélyen.

Am ezzel még a társaság működése nincs ki-merítve. Küzdöttünk ez egyeletben az akadémiai körért és az oratoriumi emléktábláért, hogy *még eddig* eredménytelenül, nem a mi hibánk volt.

Az irodalmi társaság, mint a debreceni ifjúság *vezér egylete* vett részt az országos diák kongressuson, ahol éppen úgy, mint itthon, rendithetlenül küzdött a magyar ifjúság hazafias céljaiért.

És ebből a társaságból indult meg a magyar nyelv és nemzeti jogokért való mozgalm a debreceni ifjúság között. E társaság 49 után az önkényuralom legborzasztóbb napjaiban is élt, és titokban gyűlésezett szabadságszeretettől lelkesítve. — Ez elődök dicső példáját követte társaságunk, midőn több gyűlésen fölemelte szavát a nemzeti jogokért és függetlenségért és az idegen uralom ellen.

Elvégzett kötelesség öntudatával tekintünk vissza az elmúlt esztendőre. Erős alapot raktunk le. Adja Isten, sokkal több sikerrel építsen rájuk a jövő. A társaság főséges multja munkára szólítja az utánunk jövő ifjúságot is. Eszményeink zászlóját tisztán és mocsoktalanul nyújtjuk át utódainknak. Jövőre éppen oly óvó gonddal kell megőrizniök azt nekik is. Mert e nemes célú társaságnak lehanyaglania nem szabad soha.

Nagy Sándor.

Pártos magyarok.

— Részlet. —

I.

*Tizenketőtt ütött az óra
Az elfajult magyar fölött.
Titkos, lehalló égi szóra
Árpád uralma megtörött.
Utolsó sarja ott hever;
Királyi dísz kopja, kard...
Egy nemzet-szív riadva ver,
A mint sötét keservivel
Körülveszi a ravatalt.
Határokon az őrvitéz.*

*Kelet felé rebengve néz.
Nem lobban-e jósjel, csodás,
Hogy lesz dicsőbb feltámadás?
S az égen vágató viharban
Vajjon Hadúr lesz-e majdan.
Hogy a magyart nem hagyja el!?
— De csak késik az égi jel.*

*Halálharang a légbe zúg,
Egy nemzet jajsíralma bűg...
Kisérteti fényt vet a hold,
Koporsóban mozdul a holt.
Haj, ősapák szent csontjai!
Vihar fog rátok omlani.
Pogány mén körme tombol ott,
Hol alssza álmát sok halott.
Rabszolga lesz a büszke nép!
Hunnyász csoport nyakára lép.
Fényes Budának tornyiról.
Pogány török had sípja szól.
S a véráztatta hantokon
Ekét húz néped egykoron,
Ekét húz néped, halld meg Árpád!
S nyögi síralmát hármás Kárpát.*

*Temessetek, temessetek!...
A föld, az ég, a szív beteg.
Síró harangok, sirjatok!
Hülljatok, hüllő csillagok!
Utolsó Árpád most vonul
Diadalmára, szótlanul.
Fekete bús ravatalára
Halálos fényt vet fáklya lángja.
A tört korona úgy ragyog,
Mint napkeltén a csillagok,
Halványan, síri csillogással
Csak a kivont kard süt varázsszal!
E meztelen kard azt ragyogja:
Százszor bukunk, százszor kelünk;
Leszünk bitangok céda foglya
De élünk, mert Hadúr velünk!
Ragyogtasd fényed, ősi kard!
Melengesd a dermet magyart!*

*Ti bús harangok, sirjatok!
Ti gyászt öltsetek, magyarok!*

II.

*...Borostyánváran Pánky Péter,
Az elmés, csalfa volt az úr;
A Csákok, Omodék dühével
Együtt fűjt mérget makacsúl.
Sziklába vágott fellegvára
Titkos, sötét tervek kohója.
Hatalmas párt hajol szavára,
Ismert, féltelmes lobogója.
— Midőn végsőt lobban s kiégett
Az Árpádok fogyó csillagja,
Vén Pánky, nem tanulva féket,
Nyílt pártot üt és megfogadja:*

Hogy a mint egy Isten az égben,
Vencel lesz magyarok királya!
Ki mást akar: pokolban égjen!
Örök gyehenna tűz reája!
De másik párt dacol vele:
Omode nádor a feje,
Róbert Károlyt kiáltja úrrá,
Kit már kisorsolt rég a pápa.
Számos magyar nemes mozdul rá,
Bizván Rómának szent szavába.

Borostyánvár lovagtermében
A Vencel párti magyarok
Szilaj vitára gyűlnek épen,
Feszül a szív, a szem ragyog.
A falra tűzött fákllya lángja
Sötét csoportra vet tüzet;
Szó élit másik szóba vágja,
A mint lobog kedv, gyűlölet.
És Pánky szól. Szikrát okád,
A míg kifejtí szent jogát.
Süvölt a légbé metsző hangja,
Mint a tűz félrevert harangja.
„Alávaló, bitang, cudar,
Pokol fiadzta nem magyar,
Ki holmi jött—ment kósza lelket
Árpád dicső trónjára ültet!
Ki az a Róbert? Micsodás?
Hogy oly magosra pislogat?
Nem játék az uralkodás,
Nem hold, mit minden eb ugat!
Urak! van nekünk emberünk,
Kiért az égig felmegyünk,
Kit hozzánk rokon vér csatol,
Ki férfi, nem ötöl—hatol!
Venczelre zörgetem vasom:
Mert csillagokból olvasom:
Hogy még alatta megnővünk
S rettentő lesz hírünk, nevünk!
Ádáz, bitang, sehonnai,
Ki nem meri vélem mondani,
Hogy éljen Vencel! Éljen értünk!
Ó érte nem lesz drága vérünk!”

Rázúgnak, hogy reng a terem,
Csapkod a hang-ár féktelen.
Vencelt, Vencelt kiáltanak!
És csengnek, bongnak a vasak.

De ím, egy hang, mint roppant,
Keresztüldörghi a zsivalyt.
Bámúlnak... csend lesz pillanat...
Egy percre minden nesz kihalt.
És felmagaslik, mint egy bálvány,
Búcsú Pál, rendíthetlen állván:
„Minek nekünk cseh és olasz?
Mikor nincs bennünk egy arasz,
Mely még ne volna jó magyar,

Melytől ne veszne meg, ha mar
Akár olasz, akár cseh eb!
Nincs átkosabb, keservesebb,
Mint idegennek nyalni talpat!
Bolond nép az, mely másra hallgat
S nem önszívének hajt szavára,
Hogy vériből keljen királya!
Kihalt az Árpádház? — De nem
Haltál ki drága nemzetem!
Minek lótsz-futsz te idegenbe?
Nem vagy te még a tróna gyenge!
S a hét vezér mit esküdött
Árpáddal Pusztaszer fölött?
A míg e földön magyar áll,
Ha egy is: az legyen király!
Nekem nem kell olasz, se cseh,
Előttem egynek van becse:
Magyar anyától született
Lélek lesz úr fejem felett!
Én másnak mind sarkat vetek,
Vén vagyok, — de még nem beteg!”

Eget verő, csikorgó láрма
Felelt az ősz Búcsu szavára.
Lobog a szó, lobog a szem,
Nem józan itt már senkisem.
Nemzeti büszkeség viharja
A galambvért is felkavarja;
S mint egy test, egy szív és egy lélek
Esküszí fennen Istenének
A párttusába vert csoport:
„Idegent vállunk sohse hord!”
Haj, Pánky, Pánky! Sas szemed
Mit lát e zúgó had felett?
Korona fénylik, trón ragyog...
Mit zúg a szél?... „Király vagyok!”
Vigyázz! csak jól üsd a vasat
Lehetsz még leghatalmasabb!

E tomboló, szilaj zavarban
Az ajtó csak megnyílik halkan —
Mint a tavasznak hajnalán
Kél a nap — két egy tünde lány,
Rózsák illatja száll vele,
Hullámszik márvány kebele,
Sötét hajának bűvös árja
Leomlik válla szűz havára;
Napsúgárból szőtt diadém
Reszket, ragyog kedves fején.
Egy új világ suhan be véle
Zord férfiak, zord teremébe.
Atyjához, Pánkyhoz suhan,
És átkarolva pajkosan
Fülébe sugja — más ne hallja:
„Itt van Csák.” Pánky a zsvájba
Megfordl s az ajtóra néz...
Kitárul s belép egy vitéz.
Sisakja horpadt, por belepte,

Véres lovagi köpönyegje,
 Járása fáradt, ám szemében
 Vad indulat lángol sötétben.
 Mint egy bika: körültekint!
 Kacag... sóhaj... s kacag megint!
 Néhány nemes már észrevette,
 Csoportba verődik körötte.
 Vén Pánky kérdve néz reá
 És nem jut szóhoz jó soká.
 „Csák...“ mormog közbe. „Csák!“ rivalja
 Nem egy-két lármás hetyke dalja.
 „Ép jókor jössz!“ — „veszettül jókor!“
 „No hát mi baj?“ — „Szerencse, bókolj,
 Bókolj csak a bolond magyarnak!
 Bambák, kik itt még jót akarnak.
 Mivel lopjátok a napot?“
 „Mivel? Emeld meg a kalapot!
 Határoztunk. Pártunk kimondja:
 Nem leszünk idegen bolondja,
 Királylány magyar vért ütünk,
 Esküt magyarra esküszünk!“
 Csák felkacag félelmesen:
 „Im, sisakom megemelem!
 Köszöntsétek, urak, kiáltva:
 Róbert Magyarország királya!
 Éljen tehát, sokáig éljen!“

Szörnyű csend... minden hallgat mélyen,
 Csak a sisak dübbszög nagyot,
 Mit Csák vadúl földhöz csapott...

Oláh Gábor.

A budapesti ifjúsági élet.

Megdöbrent az a közönyösség, mely a budapesti diákok között az ifjúsági ügyeket illetően uralkodik. Az »Egyetemi Kör« a magyar ifjúság hajdani vezéregylete teljesen lesüllyedt s az utóbbi időben sokszor méltatlan vezetők kezébe került. Így történt, hogy a legutóbbi országos diákgyűlésen a vidéki ifjúság kénytelen volt a vezetőség hazafiatlansága ellen tiltakozni és a budapesti ifjúsággal az érintkezést megszakítani.

Nagyon szomorú dolog ez. És bizony jaja volna Magyarországnak, ha az egész budapesti ifjúságot azon mértékkel kellene mérni, a melyet az »E. K.« vezetősége a legutóbbi gyűlésen önmagáról szolgáltatott. Szerencsére ez nem így van. A budapesti ifjúság legnagyobb része, *óriási túlnyomó többsége* az »E. K.« vezetőségét vezetőségének el nem ismeri, azokkal magát nem azonosítja, és büszke öntudattal vallja legmagasabb követendő eszményének a magyar haza szabadságát és függetlenségét.

De ha így van ez, a mi kétségtelen, miért nem lép be ez az ifjúság, ez a túlnyomó többség az »E. K.«-be, hogy onnan mindenkit kisöpörjön, a ki eszméinek útjába áll? Megfoghatatlan az ifjúsági ügyek iránti ez a közönyösség! Hiszen igaz, hogy az »Egyetemi Kör« lejárt a magát. De éppen ezért kell azt régi állapotába visszahelyezni.

Kifele az »E. K.« vezetőinek ténye úgy mutatkozik, mint az egész egyetemi ifjúság cselekedete. Már pedig az egyetemi ifjúság ezt ilyen viszonyok között nem fogadhatja el.

E helyről is felszólítjuk budapesti diáktársainkat, hogy a jövő év elején tömegesen beiratkozva ez egyesületbe, akadályozzák meg azt, hogy ott néhány ember által fölemelt, arra a helyre érdemtelen egyének az egész budapesti ifjúság nevében a vidéki ifjúságot mélyen elkésérítő tényekkel az ifjúság igaz törekvéseinek érvényesülését megakadályozzák és a vidéki ifjúságot végleg elszakítsák fővárosi testvéreitől.

A vidéki ifjúság csakis akkor köt békét a pestiekkel, ha az Egyetemi Körbe szabad új levegő fog bejutni, és ott egyéni érdekek helyett az ifjúság nemes és hazafias törekvései fognak uralkodni. Ez pedig meg lenne, mi-helyt az ifjúság túlnyomó többségét képező önzetlen ifjúság beiratkozva, az együletet elfoglalná magának.

Félre hát a közönyösséggel budapesti ifjúság! A jövő esztendő új életet teremtő harccal kezdődjék! Az »Egyetemi Kör« fölemelni és hazafias szellemben vezetni az egész magyar ifjúság iránti *erkölcsi kötelesség*.

Bendegez.

A lég vándorai.

Együtt ülnek mind hárman az alacsony földes házban: az ember, az asszony, meg a tíz esztendős Bálint gyerek. Az ember az asztal mellett olvasgat fennhangon valami füzetből, a gyerek a Bodrival akarna játszani, mely azonban ez alkalommal inkább asszonyára ügyel, ki figyelmesen hallgat urára és kenyeret majszol. Az asztalról a hagyma hajat és a kenyér morzsát lesepri a kutyának; a kenyér hajat is oda adja neki, pedig maga is megenné, de tudja, hogy a Bodri még inkább ehethetné, mint gazdái.

Az értelmes arcú, megtermett paraszt feláll a
 15a*

lócáról, a füzetet, melyből felolvasott, felteszi a mestergerendába.

— Azt mondta az az úr, hogy ne igen mutogassuk, kiváltkép úrfélének, mert az egy se szereti, ha a szegény ember könyvet vesz a kezébe.

Feljebb rántja vállán a nehéz, ázott gubát, s furkós botot ragadva, kimegy a házból. Áthaladva a szemetes, nyílt udvaron, a földek felé hallag, melyre úgy rá nehezedik a hideg nedves levegő, hogy meg az ázott göröngy is fázik. Korán beköszöntött az esős hideg, a kútágas tetején fázla-lódva gubbaszkodik a golya, s az útrakelésről elmélkedik, a kis fecskék tanácstalanul cirkálnak a tompított fényességű levegőben, fenn a szürke égbolt alatt, mely úgy látszik, nem akar már az idén soha kiderülni. Jó lenne már a vándor madárnak útra kelnie. Egy-egy csapat útra készülődve szeli át a léget. A tanya-gazda megáll a sáros földön és felcsavart fejjel bámulja az égi madarat. Más házába mennek azok, itt már meg nem élnek. Fecské-nek, golyának a határtalan levegőben van a hazája, ott, a hol meleg a napsugár, a hol élelemre talál. Bezzeg a szegény ember ide ragadt a föld rögéhez, ha itt nincs mit enni, akkor sehol sincs. Itt pedig nincs. A hol rothad az élet ni a lábán! le vágták az idén, olyan rossz termés volt; a sertés is egyre döglök; az adóvégrehajtó meg minduntalan be-parancsol a városba a porcióért. Fizetni kell, különben árvereznek. Aztán! hátha nem marad egyéb, mint ez a rongyos guba rajtam, azt is lehúzzák rólam? A heti vásárkor beszéltek az urak a vendéglő előtt, hogy ezután még nagyobb lesz az adóporció; több katona eszi ezután a király kenyerét, a király fizetését is növelni kell. Hej! pedig be gyönyörűséges egy palotába lakik a király Budapesten; bezzeg az én viskóm! . . .

Hátra fordul az ó szalmával fődött düledező tanyaház felé.

— Reperálni kellene már, hiszen csak az imádság tartja még, eső, szél ott jár be, a hol akar, de hát, hogy reperálná az ember? Fa is kellene hozzá, azt az egy szál ákácot meg csak ki nem vágom érte? A télen, mikor majd megvett bennünket az Isten hidege, csutka, szalma elfogyott, ráeresztetem a fejszét a derekára, de mégis csak abban hagytam. De minek is foldozgatni azt a rongyos viskót? Hátha az őszön perepütytöstől felkerekedem, s úgy ott hagyom, mintha soha benne se laktam volna!

— Ez már úgy se ad kenyeret! — dörmögi

hallhatóan, és botjával megpiszkálja a földet. Ez se terem a szegény ember számára. Hej! bezzeg Amerikában. Az az úr, aki a kis könyvet adta, azt mondja, hogy ott megfizetik a szegény ember munkáját, az igazságát is mindig megtalálja, pedig ott király sincs. Aztán a mint szánt, hát sose tudja, hogy mikor akad meg az eke malomkönyvi arany darabban. Ott mindenki el kél, aki dolgozik, itt bezzeg csak addig kell, a míg porciót fizet, meg mig katonának jó. Sarkadi szomszéd csinálta okoson, mikor eladta a miye volt, itt hagyta a nyomorúságot, elment idegen országba, ahol a fa fia is nagy bankóval levelezik. Tudom az én földem is megvennék, százan is, ezren is, a tavaszon is hárman kérték..... nem adtam. De miért is kinlódom vele?

Az eső sűrűbben kezdett esni. A paraszt vissza indult a tanya felé. A kémény nem füstölt mint régen szokott, pedig délre járt az idő most is. Jó idő óta kenyéren és hagymán élnek. Nincs áldás ezen az átkozott földön!

Az esőtől lágyult, fekete föld bele ragad a paraszt csizmájába, úgy húzza vonja magához a gazdát, mintha marasztaná, pedig az még el se tökélt, hogy elmegy ő is a többi után a messze idegenbe, csak épen rá gondolt.

Nap nap után telt. A paraszt búsan nézegette a költöző madarakat, irigykedett rájuk. Hej! ha ő is úgy el vándorolhatna. Az utolsó csapat is elvonult. Aki itt marad, annak át kell nyomorognia a kegyetlen telet. A gazda hiába fizette ki az adóját, újra volt mit fizetnie az állam pénztárába. — Két ökröcskéjét eladta, sertése mind eldöglött. Beberándult a városba, gyakran az asszony is vele ment. Hallgatták oda bent az okos szót s panaszaikkal ők is szitották a közeli gúletlenséget; a tanyában ilyenkor csak a Bálint gyerek, meg a Bodri kutya maradt. Gyakorta csak estefelé vetődtek ki a tanyára; a paraszt olvassgatta a kis könyvet, a mit az ügynöktől kapott. Sokat tépelődött, vakargatta a fejét. Nem annyira azon gondolkozott, hogy mi java lehet a kivándorlásból, mint inkább, hogy mi kára? Az asszony is folyvást beszélt a fülébe; de azért olyasmit érzett, hogy jobb lenne mégis itthon maradni, okos ember az a városi ur, a kis könyv is, okosan beszél az asszony is, ő maga sem gondolja másképen... De hát csak mégis!

Hiába megy ki a fülledt levegőjü házból egyetegyét járni a szántáson, még nehezebb lesz a dolog, ha látja a pusztuló házat, az ázott, penészedő boglyát, a szántást, melybe nincs mit vetni. Még

a szarka fészket sem szereti látni a lombtalan ákácon.

Meg sem szőtte még a tél a világ szemfedőjét a paraszt eladta földjét és utra készült. Az adót mind kifizette, mehetett hát, senki se tartóztatta.

Kora reggel volt, mikor útnak eredett, egy-két csillag még fenn égett az égen. Elöl bandukol az ember, előre hajtott testtel, nehézkes, parasztos lépésekkel, utánna az asszony, mindkettő batyut visz a hátán, néhány napra való eleséget; azt gondolják, azzal megjárják azt a nagy utat. De úgy is mennek, mintha csak a hetivásárra néznének be. Az elhagyott tűzhelyen a kialuvó láng hiába hivogatná őket vissza, hisz vissza se tekintenek. Csak a Bálint gyerek nézeget vissza és sirdogál, hogy kedves játszótársát, a sárgaszemű, fehér bodrit nem viszik magukkal.

Szótlanul, lelkükben szunnyadó érzelmekkel lépkednek a sárban előre. Fecske, golya régen elment s most ők is távoznak, — hogy soha vissza ne térjenek.

Mert te vándor madár! te visszajössz, ha a kikelet enyhe szellője végig borzolja itthon a kéklő vizeket, de mikor derül ki az a tavasz, mely a kívándorlót elhagyott honába visszahozza?

Buzás Antal.

A jó fiskális.

Sárrét nádas süppedékén
Gazdag falu Szeghalom...
Hogyne volna az, mikor már
Fiskálisa is vagyon.
Ennek aztán gondja az,
Hogyha majd a tél havaz,
Munka nélkül ne maradjon
A faluban senki se —
Hogy legyen pör bővibe!

És az Isten is segíti...
Mint a zápor dül a per.
Eddig csöndben élt a népség
S most czivódik, most perel.
Minden szomszéd hajba kap,
Véres arcot lát a nap
Mikor felkél, kora reggel!
Az ügyvédé a világ:
Sok szép bankót zsebre vág!

És mi jár a per nyomában?
Istenáldás? Aratás?

Zord, mogorva végrehajtó
S rabló törvényt — magyaráz.
S mint a csillag nyári est',
Hull az átok egyenest
A fiskális gaz fejére...
És az égbolt hullna rá,
Ha az Úr meghalland!

S más se kell még! Milljom átok!
Új prókátor jön hamar...
Zúg a népség ifja, vénje
S megrendülten szól, hadar:
— Mentsd meg Isten a falut,
Végső pusztulásba jut!
Két fiskális! végünk, végünk!
Elpusztulunk, elveszünk,
Tartsd meg Isten az eszünk!

Am az égből szállt a földre
A napsugár fonalán?
Vagy az ördög czimbordja!?
Vagy ép esze nincs talán?
Fiskális-e csakugyan?
Hiszen érző szíve van!
Meg nem értik egy-két évig.
Találgatják mi lehet?
Vajj, ki hallott már ilyet?

Mert, — ki büne? — azt tanúlták:
Minden ügyvéd lop, rabol.
Isten átká száll a házra,
Ha megfordul valahol.
A hova a keze ér,
Elhervad a fü, levél.
Bú, panasz sir lábnyomában
S nóta, ének elhal ott,
A hol egyszer szólhatott.

S ez az ember nem is ember,
Szeretettel van teli.
Koldus, gazdag, ifjú, ősz is
Hű jószággal tiszteli.
Mert a szíve tiszta, szent,
Megvédi a védtelent.
A szegények hű istápjá.
Dolgozik, Am pénze nincs,
De a lelke drága kincs!

Osztogatja lelkét, pénzét...
És ha nincs már, vagy ha fogy,
Dúdolóssza jó magába:

— *Majd megélünk valahogy!*
Nem tehet több jót ma már?
Szíve vérzik, szíve fáj!...
Háza: koldusok tanyája!
Szíve élő szeretet!...
Jézus ilyen lehetett!!

És ha tán a vénség átka
Munkakedvét elveszi?
Lesz-e egy a falunép közt,
Ki kenyeret ad neki?
Vagy kirugják szívtelen?
Hogy egész Krisztus legyen?
Vagy talán csak gúnyolódnak:
Éhen mégse haljon itt!
S dobnak neki valamit?

Nem, nem!... Munkás lesz halálig!
És ha jó az alkonyat,
Örök álma úgy találja,
Hogy kenyeret osztogat.
És az égbe száll vlle
A szeretet istene.
Majd a nép meg szép dalában
Fénylő szobrot sző neki:
Csillagok közt keresi!

Gyökössy Endre.

Ifjusági élet.

Felügyelő tanárunknak.

Midőn »Irodalmi Társaságunk« ez évi működéséről beszámolunk a társaság lapjának hasábjain, kötelességünknek ismerjük, hogy felügyelő tanárunknak: *Dr. Ferenczy Gyulának*, az ifjuság iránt tanusított meleg szeretetéért, társaságunk ügyei iránti kiváló érdeklődéséért, igaz köszönetünket fejezzük ki. Felügyelő tanárunk ez évben is, mint mindig, kiváló tapintattal vezette társaságunk ügyeit, gondoskodva arról, hogy az ifjuság cselekvési szabadsága a kellő korlatokig soha csorbát ne szenvedjen. Az irány, melyben társaságunkat és az egész ifjuságot eszményi lelkesedéssel és teljes buzgalommal vezette: a haza és szabadságszeretet fenkölt iránya volt. — *Ferenczy Gyula* működése lobogó láng volt ami szemünk és szívünk előtt a sivár éjszakában, a melyből világosságot és meleget nyerve nem csüggedtünk el az eszményeként folytatott harcainkban. Nincs aranykönyvünk amelyben érdemeit megörökítnénk. *Neki nincs is szük-*

sége reá. Az ő érdemeit és emlékét az ifjuság kitörőhletlenül a *szívében* örököltette meg.

A „**Felsőbb Tanulók Olvasó Egylete**”-nek ez évi működése a mult évek működésének keretei között mozgott. Tagja az egyesületnek 296 volt, kik összesen 4518 darab könyvet vettek ki az egyesület könyvtárából. Az egylet olvasójába 15 szépirodalmi és napi lap járt, a könyvek számát mintegy 50 művel 67 kötetben gyarapították. Kiemelendő ez év történetéből az egyesület termeinek újbóli bebútorozása, mely minden esetre időszerű reform volt. Az egyesület leköszönő tiszti kara jövő iskolai évre *Lajos Sándor* 3. th-t egyhangúlag jelölte a könyvtárosi állásra.

A „**Joghallgatók Tudományos Önképző Köre**” ezen évben hatvant meghaladó taglétszám mellett alakult meg. Már magában véve ez a körülmény, a melyet az előző években nem találunk föl, de még hozzá az, hogy az egylet ügyeinek vezetését ifj. *Rác Lajosra* bízta, szép remények teljesülésével kecsegtet a kör életében. Az egylet vezetőségében mindvégig meg volt a lelkesedés a kör szellemi életének ápolása, illetőleg felvirágoztatása iránt. A kör szellemi életében kiemelkedőbb mozzanat volt a decemberi felolvasó ülés, melyen a felolvasók választott tárgyaikról mindannyian a kellő tudományos színvonal szem előtt tartásával szóltak. Így nevezetesen részt vettek e felolvasó ülésen: *Mekey Márton* 4. jh. „Az esküdt bíróságokról,” (dicséretben részesült). *Milotay J.* 3. jh. „A nemzetiségi törvény bírálata” (1-ső díjat nyert). *Fáy A.* 4. jh. „A nagybirtokról.” (2-ik díj). A kör által kitűzött jogbölcseleti pályatételre egy munka érkezett be, a melyet a bírálók jutalomra érdemesnek ítélték; szerzője *Csáthy Dezső* 3. jh. A kör könyvtára újabb művekkel mindegyre gyarapodik. A budapesti orsz. diák-kongresszuson két taggal képviseltette magát.

Hittanszaki Önképző Társulat. A hittanszaki önképző társulat ez évi működése a legnagyobb mértékben dicséretes volt. Soha ilyen erős és magas színvonalúnak nem láttuk még ez egyesületet. Különösen a belmissziói munkásság terén ért el e társulat jelentékeny eredményt, a mennyiben mintegy öt protestans estélyt rendezett a főiskola dísztermében igen válogatott és élvezetes műsorral, továbbá számos vasárnapon templomokban és iskolákban hirdették a társulat ügybuzgó tagjai biblia- és kátémagyarázatokban és vallásos szavalatokban az Úrnak ígését. E kiváló működésben nagy része volt a társulat ez évi vezetőjének: *Harsányi Pál* jövő évi szeniornak. Ezen kívül mintegy 15 gyűlésen szavalatokkal, imádságokkal, predikációkkal és felolvasásokkal képezték magukat az egylet tagjai.

Hittanszaki Segély-Egylet. Ez egylet igen nehezen tudott ez idén megalakulni, mivel a tanári kar ez egyesületet teljesen fel akarja oszlatni és tőkét iskolai kezelés alá venni. Az idén is csak ingyen segélyeket oszthatott. Mindenesetre kár e derék egyesület életét kioltani, mert ez mindig alapszabályszerűen és pontosan kezeltetett. Jobb lenne, ha az alapszabály-ellenesen működő, zavart és anyagi romlásba sülyedt „Jogász Segély-Egylet” oszlatnák fel.

A **Közlöny.** Kónya Gábor által kiválóan szerkesztett laptársunk jövőre a „Magyar Protestans Theologus Szövetség” hivatalos közlönye lesz, mely szövetség a legközelebbi

eperjesi konferentián alakult meg. E kitüntetést meg is érdemli a „Közlöny“, mert az idén is 20 számban, 33 ív terjedelemben jelent meg. Magvas és tartalmas cikkek gyűjteménye volt, a mely becsületére vált Kónya Gábor szerkesztőnek és a theologus ifjúságnak. Jövőre e lap szerkesztője: Erdei Károly lesz.

Főiskolai Énekkar. Csaknem 200 esztendő múlttal dicsekszik e derék egyesület. A mult hagyományaihoz híven mindig meg is felelnek tagjai kötelességüknek. Ez évben is mintegy öt ünnepélyt rendezett az egyesület alapítóinak emlékére és az „Irodalmi Társaság“, úgyszintén a „Hittanszaki Társulat“ minden ünnepélyén részt vett énekszámokkal. Különösen az „Irodalmi Társulat“ tal volt állandó testvéri összeköttetésben ez egyesület, a mennyiben a mi társulatunk küldött ki szavalókat és felolvasókat az egyesület ünnepéyeire. Az énekkart ez évben teljes buzgalommal és kötelesség tudással Kónya Gábor vezette.

Augusztus 2. Az irodalmi társulat fentartó bizottsága az idén is meg fogja ünnepelni a debreceni szomorú végű 1849-iki csata évfordulóját, melyben Nagy Sándor József tábornok maroknyi honvédseregét teljesen megsemmisítette a tizszerannyi óriási muszkasereg. Az ünnepély a Szabadság-szobor előtt fog kezdődni, honnan a város népével együtt kivonul az ifjúság a honvédtemetőbe és ott a haldokló oroszán kőszobrá mellett lerakja hódolatát a fűvel benőtt dombok alatt porladó elesett hősök szelleme előtt. Ime az „Irodalmi Társaság“ ifjúsága a szünidő alatt sem fog pihenni és előre láthatólag is derekasan meg fog felelni azon nemes feladatának, mely a hazaszeretetnek a magyar föld népe közötti elterjesztésében, ápolásában és izmosításában áll.

Jövő évi rektor és dékánok. A jövő évre rektornak: Dr. Erdős József, jogi dékánnak: Dr. Haendel Vilmos és theologiai dékánnak: Csiky Lajos tanárokat választották meg. Az ifjúság körében a választás általános meglegedést idézett elő. Ez alkalommal az egész ifjúság nevében kérjük jó indulatukat az ifjúság számára. Különösen az ilyen kisebb akadémiákon, mint a mi iskolánk, szükséges, hogy tanárok és diákok között ne kimért rideg tartózkodás, hanem bizonyos bensőbb, családiasabb viszony uralkodjék. A sokat hangoztatott tanári tekintélyt is nem erőszakos és ilyen módon igazságtalan rendszabályokkal, de az ifjúság iránt táplált és kimutatott jóindulattal lehet fentartani. A most megválasztott rektor és dékánok mindig ilyen érülettel voltak az ifjúság iránt, és reméljük, hogy ilyennel lesznek a jövőben is. Erre kérjük teljes tisztelettel őket, továbbá arra, hogy az ifjúság azon függetlenségét és szabadságát, hogy saját belügyeit önállóan és *beavatkozások nélkül* intézze, óvó gondoskodással mindenkor őrizze meg. Az elmúlt esztendő áldatlan küzdelmei sötét példát szolgáltatnak arra, hogy az ilyen *beavatkozás* mennyire szétdulja az ifjúság békéjét és mennyire visszadobja az ifjúságot elérendő céljaitól. Most megválasztott rektorunk és dékánjaink bizonyára tudják azt, hogy az ilyen beavatkozásnak és presszióknak nemcsak a jelenben mutatkoznak káros következményei, de az ilyennek megmérhetetlen utóhatása fog mutatkozni az ifjúság jövőjében is, mert hiszen hogy lennének szabad gondolkodásu, egyenes és jellemes férfiak azokból, akik diák korukban meggyőződésüket mellék tekintetekből visszafojtják

magukba és meghunyaszkodó szolgálai lesznek — bárkinek is? Ezek megemlítése és ismételt kérése mellett tisztelettel üdvözljük iskolánk jövő évi főtisztviselőit.

Dr. Karsa István iskolánk köztisztvisletben és szeretetben álló tanára, hosszú tanári működése után nyugalomba akart vonulni, de az egyházkerület kérése folytán még egy esztendőre megmarad katedrájában. A milyen szomorúsággal fogadta az ifjúság derék tanárunk eltávozását, épen \square yan örömmel értesült arról, hogy még egy esztendőre közöttünk fog maradni. Az ő világos, tudományos és élvezetes előadását minden diák kedvvel hallgatja, az ifjúság iránti jóindulata pedig mindenikben rokonszenvet ébreszt iránta. Sohasem volt az az ember, a ki az ifjúság magánügyeibe a legkisebb mértékben is beavatkozott volna. Az ő tanári széke minden erőszakosságtól, intrikától és rosszakaratú üldözésektől teljesen mocsoktalan. Ám felkarolta mindig az ifjúságnak nemes irányú törekvéseit. Feladatát nem abban találta, hogy az ifjúságban pártoskodást szítson, vagy elnyomja az ifjúság szabad törekvéseit, hanem abban, hogy a tudományt minél inkább be tudja csepegtetni szeretettel és jóakarattal, az ifjúság lelkébe. Így lehet megnyerni az ifjúságnak a szeretetét. Így lehet elérni azt, hogy midőn Dr. Karsa István végleg el is távozik a jövő év végén a főiskolából, csak jó emlékeket fog hagyni maga után és a megérdemelt nyugalomba az ifjúság köztisztvislete és meleg szeretete fogja kísérni.

A jogász segélyegylet alapszabályellenes működése. Ez egyesület évi működése alapszabályai megszegésének láncolata volt. Első félévben az ifjúsági életet megmetykező személyes keccsel úgy kitombolta magát, hogy a második félévre annyira lesüllyedt, hogy alapszabályellenére még elnököt sem volt képes választani. Ezt nem említve, az alapszabálynak két végtelenül fontos rendelkezését sértették meg az egyesület önkényesen uralkodó vezetői. Megszegték a 18. §-t, melynek rendelkezése szerint „a második rendszűnidei bizottság jelentését tárgyalja és az alakuló közgyűlés után 2 hét alatt összehivandó.“ „Ezt a gyűlést sohasem tartották meg. Megtörtént az a példátlan botrányos eset, hogy a fenntartó-bizottság számadásait nem terjesztették be a gyűlés elé és neki a felmentést sohasem ádták meg. De még jobban elítélendő az alapszabályok 19 §-ának megszegése, mely egyenesen nyíltan rendeli, hogy *az évzáró gyűlés június hóban legkésőbb 15-ig megtartandó.* Tárgya az elnök (?) által beterjesztett s az egyesület, különösképpen a választmány évi működéséről s az egyesület vagyoni állásáról ki-merítő *jelentés*, a választmány lemondása, *felmentése* vagy felmentésének megtagadása; három tagú fenntartó-bizottság választása.“ Látjuk tehát, mily végtelenül fontos, életbevágó tárgyai volnának ennek a gyűlésnek, melyet az alapszabály nyílt és egyenes rendelkezése szerint június 15-ig meg kell tartani. De úgy látszik, azért foglaltatik benne e rendelkezés az alapszabályban, hogy azt önkényesen megszegjék. *A záró gyűlést június 15-ig nem tartották meg.* Összehívták mondvacsinált bizalmi szavazatok végett 10 nappal későbbre. De jól jegyezzük meg, itt az alapszabálynak nem alaki megszegésével van dolgunk. Itt egyenesen a tagok ellenőrzésének mellőzé

sével találkozunk. *Mert június 15. után a tagok az iskolából szétoszlottak. Az iskolaévet 14-ikén hivatalosan is bezárták.* Ugy hogy ezen a 26-ikára szabálytalanul összehívott gyűlésen 170 tagból talán 17 jelent meg. Míg ha *június 15-ig* az alapszabály egyenes rendelkezéséhez képest a zárógyűlést megtartották volna, alkalom nyílt volna az egylet iránt érdeklődő fagoknak ott teljes számmal megjelenni és meggyőződésük szerint szavazni. Az alapszabályokba *nem vaktából írták bele* azt a *június 15-iki* dátumot. Az alapszabály megalkotója bölcsen tudta azt, hogy *június 15-ike* után már az iskola kapui hivatalosan bezárulnak, *a tagok szétoszlának és felügyeleti jogukat* nem gyakorolhatják. Ezzel azt érte el az egylet vezetősége, hogy a *zárógyűlésen hozott összes határozatok az alapszabály 19-ik §-a szerint érvénytelenek.* Pedig erre a zárógyűlésre a választmánynak tétéles, minden egyes kölcsönt külön-külön feltüntethető kimerítő *leltárt* is kellett volna készítenie (30. §.), melyre, tekintettel arra, hogy az egylet múlt évi számadásai szerint 30,000 korona vagyonából az év végén 20,000 korona rettenetes összeg *behajtatlanul* kötelezvényeken kint volt, igen kíváncsiak lettünk volna, hogy vajjon mennyiben javult ez a *kétségbeesítő állapot*? A záró gyűlésre ezt a leltárt is be kellett volna terjeszteni. Elszomorító dolog, hogy e zilált viszonyok közt levő egyletet, *melynek alaptörvényéből egy jelentékeny rész elveszett*, úgy akarjuk helyreállítani, hogy még alapszabályaink nyílt és egyenes rendelkezéseit sem tartják meg. Reméljük, hogy a jövő esztendő felügyelő tanára erélyes kézzel rendbeszedi ez elhagyott egyletet és gondoskodni fog az alapszabályok lelkiismeretes betartásáról. Az ifjúság nagy érdeke kívánja ezt, s midőn őt tisztelettel kérjük erre, föltétlenül bizunk abban, hogy az ifjúság belé vetett reménységében nem fog csalatkozni.

Az irodalmi társulat zárógyűlése. Az irodalmi társulat június 13-án tartotta meg zárógyűlését. Kövér Árpád főjegyző jelentést tett a társulat ez évi működéséről. 16 gyűlést tartottunk ez évben, melyeken számosan tartottak felolvasásokat, szabadelőadásokat és szavakat. A működések *jelentékeny része Rákócira és a kuruc korszakra* vonatkozott. A pénztárnoki és szerkesztői jelentések után Nagy Sándor elnök emlékezett meg az elmúlt esztendő eseményeiről. Kiemelte, hogy a társaság az elmúlt iskolai évben derekasan megfelelt kötelességének. *Az ifjúság vezéregyletévé* emelkedett és az általános elhanyagolás idején is hazaszeretettel terjesztett és *eszményeket* ápolott az ifjúság között. A mi fény az elmúlt év ifjúsági életében található, mind e társaságból sugárzott ki az. Ez a társaság ünnepelte meg *aug. 2-ikát, okt. 6-ikát, március 15-ikét*, ez rendezett ünnepet *Csokonai és Rákóczi Ferenc* emlékére. Az irodalmi társaság vezetősége állott az ifjúság élén azokon az ifjúsági gyűléseken, a melyeken az ifjúság felemelte szavát a nemzeti jogokért és az idegen uralom ellen. Végül az elnök bejelentette a választmány lemondását, megköszönve a tagoknak iránta és tisztársai iránt tanúsított ez évi ragaszkodását és bizalmát. A társaság egyhangú határozattal köszönetet szavazott az elnöknek és a tisztikarnak nemes törekvéseikért és eredményes munkáikért. Ezután a fenntartó bizottságot választották meg,

melynek tagjai lettek: Nagy Sándor elnök, Reke Kálmán és Kiss Pál joghallgatók. Ezzel a gyűlés az elnök meleg hangú záró szavai után véget ért.

A Jogász Önképzőkör június 15-ikén tartotta évzáró gyűlését. Fenntartó bizottsági tagok lettek: Csáthy Dezső elnök, Reke Kálmán és Kassay F. István joghallgatók.

A Hittanszaki Önképző Társulat június 14-ikén tartotta zárógyűlését, melyen jelentések hangzottak el az év sikeres működéséről. A fenntartó bizottság tagjai: Harsányi Pál elnök, Erdei Károly és Könyves János.

A Felsőbb Tanulók Olvasó Egylete június első felében szintén bezárta ez évet. Fenntartó bizottsági tagok lettek: Harsányi Pál szénior, hivatalból elnök, Vida Zoltán joghallgató volt könyvtáros és Kiss László hittanhallgató.

A Hittanszaki Segély-Egylet, mely megalakulni is nehezen tudott, a jövő évre az egylet megalakításával és lehetőleg új életrekeltesével Harsányi szénior és Erdei Károlyt bízta meg.

A jövő évi szénior a most év végén lelépő *Görömbey* Péter helyett, *Harsányi* Pál gymn. s. tanár, esküdt felügyelő lesz. Mi a magunk részéről, midőn a távozó volt kiváló széniorról búcsút veszünk arra kérjük hivatali utódját, hogy legyen, mint elődje volt, az ifjúságnak kátor vezére, lelkesüljön és küzdjön ő is az ifjúság eszményeiért s ő is mutasson példát abban, hogy milyennek kell lennie a magát minden jogtalan befolyásoktól felszabadítani akaró és tudó debreceni magyar diáknak. Midőn tehát *Görömbey* Péternek önzetlen és bátor s mindig csak az ifjúság érdekét szolgáló működéséért őszinte köszönetünket fejezzük ki, arra kérjük az új szénior, hogy kövesse hivatali elődjének példáját.

Helyreigazítás. Legutóbbi számunkban „Két operette” címmel megemlékeztünk arról, hogy a tehetséges fiatal zeneszerző Lengyel Dezső megzenésítette Gyökössy Endre és Oláh Gábornak két egy-egy felvonásos operettjét. E hirdásunkba véletlenül tévedés csuszott be, amennyiben Gyökössy Endre nem egy, hanem *Gyerek király* címen három felvonásos magyar történelmi tárgyú operettet írt; Oláh Gábor műve pedig nem operett hanem egy felvonásos opera, melynek címe *Tűzmadár*. Ennek zenéjén most dolgozik Lengyel Dezső, míg a másik már teljesen kész, s most nyújtják be egyik fővárosi előkelő színházhoz. Pár hét alatt különben a *Tűzmadár* zenéje is teljesen be lesz fejezve.

Kérelem.

Miután jelen számunkkal ez iskolai évet befejeztük, azon kérelemmel fordulunk mindazokhoz, kik lapunkat egész éven át elfogadni sziveskedtek, hogy a lap előfizetési díját kezeinkhez juttatni kegyeskedjenek.